

Методичні рекомендації щодо збалансованої годівлі домашніх улюбленців

Манастирліу Тетяна Андріївна,
керівник гуртка
«Основи ветеринарної медицини»

м. Бровари
2024

I. Базові складові кормів для тварин

- 1.1. Основні нутрієнти для тварин. Білки, жири, вуглеводи
- 1.2. Вітаміни, макро-, мікроелементи

II. Годівля різних видів тварин

- 2.1. Годівля шиншил (щоденний раціон, годівля вагітної шиншили)
- 2.2. Годівля декоративних кролів (раціон кроликів, годівля кроленят)
- 2.3. Годівля морських свинок
- 2.4. Годівля черепах
- 2.5. Годівля акваріумних риб
- 2.6. Збалансована годівля собак
- 2.7. Збалансована годівля котів

Висновок

Використані джерела

Додатки

Метою методичної рекомендації є формування таких ключових компетентностей:

пізнавальної – ознайомити гуртківців з правильним підбором раціону для домашніх улюбленців, розвивати пізнавальні інтереси і потреби вихованців у вивченні домашніх тварин, сприяти становленню світогляду, вмінню застосовувати свої знання на практиці; ознайомлення з основними хворобами тварин, методами їх діагностики, лікування і профілактики;

практичної – ознайомлення з особливостями утримання тварин та годівлі тварин; набуття практичних умінь та навичок по догляду за тваринами і надання їм ветеринарної допомоги; ознайомлення з аспектами роботи лікаря ветеринарної медицини, що сприятиме подальшому професійному самовизначенню вихованців;

творчої – набуття навичок ведення науково-дослідної роботи; формування біоетичного світогляду вихованців; розвиток творчої ініціативи, формування творчих здібностей, потреби у творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні; формування досвіду проектної та дослідницької діяльності;

виховної – виховувати культуру спілкування та бажання цікавитися життям, звичками тварин, вивчати оточуючий світ; підвищити ефективність поєднання екологічного, природоохоронного та трудового виховання;

соціальної – сприяти соціальній адаптації гуртківців, подоланню дитячих комплексів, працювати в команді, попереджати та розв'язувати конфлікти, досягти компромісів, уміння застосовувати їх на практиці; формування екологічної культури та мотивації на здоровий спосіб життя, потреби у професійному самовизначенні, самоосвіті та саморозвитку, готовності до безперервної освіти, розвиток позитивних якостей емоційно-вольової сфери: працелюбства, наполегливості, самостійності, відповідальності, доброзичливості, поваги до людей; навички міжособистісної взаємодії, здатності працювати в команді.

Вступ

Значення тварин для людини не можна перебільшити. Напевно, без них не було б людини. Варто згадати і про естетичне задоволення, яке ми отримуємо від

споглядання на акваріумних рибок, птахів, декоративних гризунів, улюблених домашніх котів і собак. Багато тварин здатні виліковувати душевні і фізичні недуги людини. Для того щоб улюбленці радували нас та були здорові та у гарному фізичному стані, їх потрібно збалансовано годувати.

Правильне, збалансоване по всім нутріцієнтам харчування тварин відіграє важливе значення для їхнього здоров'я, росту та розвитку. Повноцінне харчування – це профілактика багатьох аліментарних захворювань пов'язаних з порушенням метаболізму.

Годівля – це живлення тварин, яке організовує, контролює та регулює людина.

Живлення – фізіологічна функція, невід'ємна частина обміну речовин, яка включає споживання корму, перетравлення і всмоктування поживних речовин та їх використання тваринним організмом на різні життєві процеси.

Годівля тварин вивчає:

- 1) методи оцінки енергетичної (загальної), протеїнової, ліпідної, вуглеводної, мінеральної і вітамінної поживності кормів;
- 2) потребу тварин у поживних речовинах і норми годівлі, які забезпечують високу якість здоров'я і відтворювальну здатність тварин;
- 3) рівні засвоєння тваринами поживних речовин кормів.

Активний розвиток хімії, біохімії, мікробіології та біотехнології сприяє значному розширенню кількості кормових засобів, які використовуються у годівлі тварин. Так, на сьогодні, поряд із кормами рослинного і тваринного походження широко використовуються солі макро- і мікроелементів, бентоніти, препарати вітамінів, ферментів, амінокислот та інші. Використання великої кількості кормових засобів для різних видів тварин повинно проводитись під постійним контролем зооветспеціалістів.

В Дитячому естетико-натуралістичному центрі «Камелія» м. Бровари Київської області вже більше 25 років існує живий куточок. Першими мешканцями живого куточка були парочка хвилястих папуг, морська свинка, джунгарські хом'ячки, акваріумні рибки, дві червоновухі черепахи, лабораторний пацюк. З часом кількість тварин в куточку живої природи

збільшилася.

Кожна тваринка має свою історію, як вона потрапила до нашого мінізоопарку. Деяких ми придбали в зоомагазинах, інших принесли місцеві жителі, якщо з якоїсь причини не можуть утримувати вдома, інші тут народилися. А є ще й дикі тварини, які потрапили в скрутну ситуацію: травмувались або лишились без материнського піклування.

ДЕНЦ «Камелія» – це особливий освітньовиховний простір, в якому засобами екологічної, натуралістичної, проектної діяльності створені умови для формування мотивації до пізнання і творчості, любові до навколишньої природи.

I. Базові складові кормів для тварин

1.1. Основні нутрієнти для тварин. Білки, вуглеводи, жири

Організм тварин у процесі живлення засвоює в певних кількостях та співвідношеннях необхідні речовини у вигляді простих сполук і будує з них власні клітини, тканини й органи, а також синтезує низку біологічно активних речовин – ферментів, гормонів та ін.

Білки або протеїни (від protos – перший).

Це найбільш необхідні для життя органічні речовини життя, що побудовані з амінокислот і використовуються в організмі на:

- побудову нових та відновлення пошкоджених клітин і тканин;
- синтез ферментів, які забезпечують утворення потрібних сполук;
- створення онкотичного тиску та утримання води в клітинах і тканинах;
- підтримку постійної хімічної реакції внутрішнього середовища;
- переміщення інших поживних речовин;
- утворення енергії.

Усі білки поділяють на повноцінні й неповноцінні. Це залежить від співвідношення в їхньому складі незамінних амінокислот, тобто наскільки співпадають відносні рівні окремих амінокислот у білках із їхнім умістом в організмі тварин, настільки такі білки повноцінні.

Незамінні амінокислоти – це амінокислоти, які у достатній кількості не можуть утворити клітини тваринного організму, а замінні – це такі, потреба в яких може задовольнятися завдяки власному синтезу клітинами печінки та інших тканин.

Повноцінними білками вважають білки м'яса, риби, сиру, молока, яєць. Відносні рівні незамінних амінокислот у цих білків схожі з білками, із яких побудований організм тварини. Неповноцінні білки містяться у рослинних продуктах, а також до них належить, желатин із сполучної тканини тварин.

При дії стресових факторів потреба у білку зростає на 10%, у тому числі при надмірному навантаженні, під час вагітності для побудови тіла плода, під час лактації. Білки не відкладаються про запас, ті які надійшли понад потребу, використовуються як джерело енергії. Якщо недостатньо надходить білків із їжею, то використовуються білки крові, печінки, м'язової та сполучної тканин.

Жири або ліпіди (від lipos – жир).

До них належать жирні кислоти, холестерин та речовини, які з них утворились. Вони використовуються як енергетичний матеріал, входять до складу мембран, є попередниками регулюючих речовин – стероїдних гормонів, простагландинів тощо.

Холестерин – це важливий компонент мембран, із нього утворюються печінкою жовчні кислоти, синтезуються у статевих залозах та наднирниках стероїдні гормони. У хребетних тварин міститься багато холестерину в нервовій тканині, наднирниках, еритроцитах. Серед продуктів його багато знаходиться в печінці, яйцях, молочному жирі, а у рослинах його немає, лише аналоги, які називаються фітостеринами, їх чимало в оліях та пилку.

Велике значення мають поліненасичені жирні кислоти, які входять до складу клітинних мембран, мієлінових оболонок нервових клітин, простагландинів та стабілізують стінки капілярів судин.

Вуглеводи

Вони забезпечують 50-55% потреби в енергії. При нестачі вуглеводів енергія утворюється шляхом розщеплення жирів і білків, але тоді в крові накопичуються токсичні кетоніві тіла. Глюкуронова кислота, потрібна для знешкодження в печінці деяких токсинів, також утворюється з вуглеводів. Клітини центральної нервової системи лише вуглеводи можуть використовувати як енергетичний матеріал.

Фрукти та овочі вміщують велику кількість харчових волокон, які сповільнюють всмоктування цукру, запобігають перетворенню його на жири. Цього не можна сказати про одержані з рослин крохмаль і цукор, тому що під час виділення та рафінації від них відділяють майже всі інші речовини.

Засвоєння вуглеводів із різних продуктів складає 85-98%. Зростання у крові глюкози стимулює функцію підшлункової залози, тому збільшується виділення інсуліну, завдяки йому із глюкози швидко утворюється багато насичених жирних кислот та холестерину, які надходять у кров.

Нестача поживних речовин призводить до зменшення маси тіла, зниження працездатності, порушення росту і розвитку організму, зниження резистентності. Баластні речовини (клітковина, пектини) майже не перетравлюються в кишечнику, але вони зв'язують воду та токсичні сполуки, стимулюють перистальтику, сприяють нормальній роботі кишечника та попереджають інтоксикацію. Вони забезпечують виведення з організму металів (алюмінію, свинцю, цинку тощо), радіонуклідів, токсинів, холестерину (тобто

попереджають

атеросклероз).

1.2. Вітаміни, макро-, мікроелементи

До складу тіла тварин входять майже всі хімічні елементи, багато з яких є життєво необхідними. Основну масу рослин і тварин становлять так звані органогени: вуглець, кисень, водень, азот. На їхню частку у рослин припадає 96 – 98%, у тварин – 95% усієї маси, а разом із кальцієм і фосфором – 98,5%.

Елементи, яких в організмі тварин або у кормах міститься не менше ніж 0,01%, називаються макроелементами, а ті, що знаходяться в тисячних частках відсотка і менше, – мікроелементами.

Хімічні елементи входять до складу різних сполук, які для зручності агрозоотехнічного аналізу об'єднують у певні групи речовин, подібних за хімічним складом або фізіологічною дією в організмі. Це – вода, мінеральні (сира зола), органічні та біологічно активні речовини. Аналіз кормів і хімічного складу тіла тварин здійснюють за такою схемою. (Додаток 1)

До групи макроелементів входять кальцій, фосфор, магній, натрій, калій, хлор і сірка.

Кальцій. Цей елемент становить основу кісткової тканини, де його міститься близько 99 % усієї кількості в організмі. Він регулює роботу серця; нервової, м'язової систем, проникність мембран клітин, активує низку ферментів, бере участь у згортанні крові, впливає на засвоєння фосфору, цинку тощо.

Фосфор. Основна кількість його міститься в кістках – до 80 % маси у тілі. Крім того, він входить до складу нуклеїнових кислот, багатьох ферментів, фосфопротеїдів, фосфоліпідів, відіграє важливу роль в обміні вуглеводів, регулюванні кислотно-лужної рівноваги в організмі, біологічних реакціях та обміні енергії.

Обмін кальцію і фосфору в організмі тварин тісно пов'язаний між собою. Тому для нормального функціонування його ці елементи повинні надходити у певних співвідношеннях.

За нестачі кальцію і фосфору в раціонах або порушення їхнього співвідношення молодняк хворіє на рахіт (опухання суглобів, скривлення

кінцівок), а дорослі тварини – на остеомалачію (розм'якшення кісток, потовщення суглобів), остеопороз (ламкість кісток, утворення порожнин у плоских кістках). Птиця несе яйця без шкаралупи. Тому у тварин сповільнюється ріст, знижуються продуктивність і плодючість, спотворюється апетит (тварини лижуть стіни, жують неїстівні предмети).

Вегетативні частини рослин і корми із них містять багато кальцію й мало фосфору. І навпаки, багаті на фосфор та бідні на кальцій зернові корми й залишки виробництв, які переробляють зерно і насіння: висівки, макуха, шрот, пивна дробина та ін. Бідні на кальцій і фосфор коренебульбоплоди. У разі нестачі цих елементів у кормах до раціонів додають мінеральний підкорм, використовують солі зазначених елементів у вигляді кальцієвих, фосфорних і кальцієво-фосфорних сполук.

Магній входить до складу кісток (70 %) і м'яких тканин організму (30% його кількості в організмі). Він активує низку ферментів, бере участь в обміні вуглеводів.

Натрій міститься в організмі у м'яких тканинах, переважно в рідинах. Бере участь у регулюванні осмотичного тиску, кислотно-лужної рівноваги, активує фермент амілазу, є складовою слини, разом із калієм регулює обмін води в організмі. За його допомогою передаються нервові збудження. В разі нестачі цього елемента тварини втрачають апетит, знижується їх продуктивність.

Калій, як і натрій, міститься в м'яких тканинах, здебільшого у клітинах, разом із натрієм входить до складу кісток. Бере участь у регулюванні осмотичного тиску, кислотно-лужної рівноваги, регулює роботу серця тощо. Рослинні корми багаті на калій і практично при годівлі тварин нестачі його не спостерігається.

Хлор міститься в соляній кислоті шлункового соку, бере участь у регулюванні кислотно-лужної рівноваги в органах і тканинах, осмотичного тиску в рідинах організму. Нестача його у раціонах поповнюється за рахунок кухонної солі.

Сірка в організмі тварин і рослинах є складовою білків. Вона – обов'язковий елемент гормону підшлункової залози – інсуліну й у значній

кількості – шерсті. Нестачі сірки в раціонах за достатнього рівня білків майже не буває.

До мікроелементів належать залізо, мідь, кобальт, цинк, йод та ін.

Залізо міститься в організмі в основному у сполуках з білками, особливо з білком крові – гемоглобіном. Крім того, воно входить до складу ферментів тканинного дихання – цитохромів. Запаси заліза зосереджені у печінці, нирках, селезінці, кістковому мозку. Нестача цього елемента спричинює аліментарну анемію, втрату апетиту, сповільнення росту, схильність до захворювань.

Мідь необхідна для синтезу гемоглобіну, вона є складовою деяких окислювальних ферментів. Нестача її спричинює виснаження організму, депігментацію шерсті, затримку росту, анемію, погіршення апетиту, пронос та інші захворювання.

Кобальт необхідний для розвитку мікроорганізмів, які синтезують вітамін В₁₂, активує низку ферментів. Нестача його призводить до авітамінозу В₁₂, у тварин спостерігаються слабкість, різке схуднення.

Цинк входить до складу багатьох ферментів, виявляє стимулюючу дію на низку статевих гормонів, гормони гіпофіза. В разі його нестачі тварини хворіють на паракератоз – запалення шкіри, відстають у рості.

Йод є складовою гормону щитоподібної залози – тироксину. За його нестачі у тварин збільшується щитоподібна залоза, знижується плодючість, спостерігається мертвонародженість, приплід маложиттєздатний, часто без волосяного покриву.

Крім того, в живленні тварин велике значення мають **марганець, молібден, фтор, селен** та ін.

Зазвичай кількість мікроелементів у кормах і тілі тварин виражають у міліграмах на 1 кг маси, тоді як макроелементів – у грамах або відсотках. За нестачі макро- та мікроелементів у кормах їх додатково вводять до раціону у вигляді мінеральних підкормів.

Вітамінами називають речовини, які необхідні, щоб організм повноцінно розвивався та функціонував. Вони беруть участь в основних обмінних процесах та містяться в їжі. Частина вітамінів організм виробляє самостійно. Вітаміни для

тварин – наймовірно важливі елементи, від яких залежить загальний стан вашого вихованця. Які з них обов'язково мають бути в раціоні домашнього улюбленця?

Основні групи вітамінів, які потрібні тваринам

Вітамін А бере участь у процесах зростання вихованця. З його допомогою формуються кістки скелета та зуби. Також він впливає на зір із репродуктивною функцією та виробляє сперматогенез зі статевими гормонами.

Вітамін D сприяє регулюванню кальцій-фосфорного обміну. З його допомогою кальцій відкладається в кістках, що дозволяє зробити кістковий скелет та зуби вихованців міцнішими.

Вітамін Е являє собою імуномодулятор та антиоксидант. Він бере участь у процесах розвитку репродуктивної системи, і навіть необхідний підтримки імунітету, забезпечення функціонування м'язів.

Вітамін К бере участь у процесах згортання крові. При його нестачі згортання крові погіршується, що може спровокувати внутрішній крововилив.

Вище були описані основні жиророзчинні вітаміни для тварин.

Також є група водорозчинних, до якої входять В, С, Н.

- **В1.** Саме від нього залежить обмін речовин, а також робота нервової системи.
- **В2.** Бере участь в обміні жирів, білків та вуглеводів. З його допомогою утворюються еритроцити – вони переносять кисень із легень до тканин тіла.
- **В3.** Також бере участь у обміні жирів, білків, вуглеводів.
- **В5.** Допомагає синтезувати жирні кислоти, гемоглобін, холестерин, гістамін, необхідний для стимулювання вироблення гормонів надниркових залоз.
- **В6.** Синтезує еритроцити та гемоглобін, сприяє зниженню рівня холестерину, дозволяє краще засвоювати білок, жирні кислоти.
- **В7(Н).** Чинить позитивний вплив на стан шкірних і вовняних покривів вихованця.
- **В12.** Ці вітаміни для котів та собак беруть участь у процесах кровотворення та дозволяють нервовій системі повноцінно функціонувати.

Що стосується вітаміну С, то він регулює окислювальні процеси в організмі, зсідання крові, допомагає виробляти статеві гормони, а також регенерує тканини. Має антиоксидантні властивості поряд із протизапальною та антиалергічною дією.

II. Годівля різних видів тварин

2.1. Годівля шиншил (щоденний раціон, годівля вагітної шиншили)

У природі шиншили мешкають у горах Центральної та Південної Америки. Основу їх раціону складають трави, коріння, мохи, гілки дерев та чагарників. Також шиншили охоче поїдають насіння та зерна, іноді їм дістаються ягоди та горіхи. Грунтуючись на такому меню, слід вибирати корми для тварин.

Головне місце у щоденному раціоні домашньої шиншили мають займати грубі корми: сіно, сухі трави та листя, гілочки дерев. Однак пропонувати гризуну можна не всі поспіль, підійдуть для шиншили гілки яблуні, обліпихи, груші, берези, липи, смородини. Смолисті гілки кленів, вишень, слив, абрикос, хвойних рослин протипоказані. Також не можна пропонувати їм кипарис, акацію, клен, бузину.

Трава повинна бути підсушеною, годувати свіжою – значить провокувати здуття та розлад шлунка. Досвідчені ветеринари рекомендують пригощати гризунів сухою петрушкою, конюшиною, кульбабою, подорожником. При цьому уважно стежити, щоб у годівницю не потрапив чистотіл, молочай, жовтець, живокіст, жовтець, конвалія – ці рослини отруйні для шиншил.

Необхідна частина раціону шиншил – зерно та насіння. Самостійно скласти збалансовану суміш нелегко, тому краще купити готовий корм, складений з урахуванням особливостей організму гризуна. Основу суміші складають

пшениця, овес, гречка, кукурудза, ячмінь, просо. (Додаток 2) Насіння соняшнику і гарбуза можуть бути в кормі в невеликій кількості, оскільки вони досить жирні.

Горіхи, сушені фрукти та овочі повинні становити не більше 10% щоденного меню улюбленця. Це, швидше, ласощі, а тому в харчування гризунів їх часто не включають.

Шиншилі можна запропонувати:

- горіхи: арахіс, фундук, волоський;
- фрукти: яблука, груші;
- овочі: морква, солодкий перець, кабачки, помідори;
- ягоди: шипшину, суницю, чорницю та ін.

Протягом доби доросла шиншила з'їдає 55-70 г корму. Бажано, щоб 50% становили сіно та трава, 40% – зернова суміш, а 10% – овочі, фрукти та горіхи. Також ви можете пропонувати вихованцю ласощі – колоски, палички та спеціальні снеки для шиншил, але їх кількість не повинна перевищувати 10% від денного раціону.

У клітці завжди має бути чиста свіжа вода. Шиншилам не можна давати воду з-під крана, краще використовувати фільтровану або мінеральну. Іноді можна побалувати вихованця «чайком» – слабким відваром ромашки, смородини чи шипшини без цукру.

Шиншили ведуть нічний спосіб життя. Вдень вони зазвичай сплять, а о 18-20 годині стають активнішими і, звичайно, хочуть підкріпитися. Саме в цей час і слід годувати тварину. Бажано вибрати одну й ту саму годину. Годувати шиншилу досить раз на добу. Необхідно стежити, щоб у клітці шиншили завжди було сіно та свіжа вода.

Як би не хотілося пригостити пухнастого улюбленця чимось смачненьким зі свого столу, робити це не можна. «Людські» продукти викликають порушення травлення, згубно впливають на здоров'я та тривалість життя гризуна. Крім того, існує низка продуктів, які, на перший погляд, здаються корисними для тварини, проте це не так. Тому, окрім їжі зі столу, до списку заборонених входять:

- соковиті фрукти, ягоди та трави; зерна жита;
- картопля та капуста;

- будь-які солодощі, у тому числі мед;
- мигдаль, кедрові горіхи та абрикосові кісточки;
- листя кімнатних рослин – багато з них отруйні для шиншил.

У день порція основного корму – **15 г**, сіна – близько **30 г**, ласощі – **1** штука на вибір. Напувалка завжди повинна бути наповнена чистою свіжою фільтрованою або кип'яченою водою.

2.2. Годівля декоративних кролів (раціон кроликів, годівля кроленят)

Харчування декоративних кроликів – це дуже важливий аспект. Правильний раціон – запорука здоров'я, бадьорості й довголіття вухастика. Багато карликових кроликів гине саме при недотриманні цього принципу. Причому хворіють кролики серйозно, хвороба розвивається швидко й за лічені дні призводить до летального наслідку. Особливо чутливі до неправильного харчування молоді тварини, вік до 3 місяців – критичний вік. Вилікувати кроленя – дуже важко, часто навіть наявність досвідченого ратолога не гарантує позитивного результату. Якщо запитати у дорослих і дітей, чим годувати декоративного кролика – багато хто відповість: капустою і морквою. А це – неправильна відповідь! Отже, почнемо спочатку.

Режим годування декоративних кроликів: молоді тварини – тричі на день, дорослі – двічі. Вода в поїлці має бути завжди, то, що кролики майже не п'ють – омана. Раціон декоративного кролика Один з важливих компонентів у харчуванні – сіно. Воно має бути у раціоні щодня. Сіно підтримує нормальний стан шлунково-кишкового тракту кроликів, сприяє сточуванню зубів.

Гілковий корм: гілки дерев (тополя, яблуня, вишня, осика) з корою. Максимум поживних речовин міститься в корі дерев, зрізаних навесні й на початку літа. Зерно пшениці, вівса, ячменю, жита. Воно дуже поживне, містить багато калорій, однак із зерновими кормами треба бути обережним, тому що при надлишку його у кроликів порушується стул або розвивається ожиріння. Дорослій тварині досить десертної або столової ложки зерна в одне годування. Соковиті корми: це фрукти та овочі. В них міститься багато мікроелементів, вітамінів.

Дорослому кролику можна запропонувати яблука, перець, моркву, трохи огірка, шматочок качана від капусти, шматочок помідора, кілька (2-3) ягід вишні або малини. З соковитими кормами треба бути дуже обережними й давати їх в обмеженій кількості, як добавку, вони не мають займати основну частину раціону. Тобто йдеться про половинку маленького яблука або четвертинку великого. Насіння соняшнику чудово підійдуть як ласощі, в них міститься рослинна олія з корисними ненасиченими жирними кислотами. Зараз у продажу є безліч готових сумішей для кроликів як вітчизняного, так і імпорного виробництва. До їх складу зазвичай входять зерно, шматочки сушених овочів, трав'яні гранули, насіння соняшнику, вітаміни. Це дуже зручно, і все ж, небажано їх використовувати як єдиний продукт харчування, у всякому разі, сіно має бути. (Додаток 3)

Особливості харчування молодих декоративних кроликів. До 3-х місяців кролятам не можна давати соковитих кормів! Найкраще придбати спеціальний готовий корм для молодих тварин, плюс сіно й гілочки. Після 3-х місячного віку поступово вводять у харчування спочатку підсушені шматочки моркви та яблук, потім свіжі.

Продукти, які не можна давати кроликам:

- печива;
- булочки;
- солодкі сухарі;
- пластівці;
- чіпси.

Свіжозірвана трава. Дорослим особинам можна давати тільки кілька травинок. А краще спочатку підсушити хоча б добу. Головне контролювати, щоб не потрапила отруйна рослина, ці тварини погано переносять різні токсини. З цієї ж причини не можна рвати своєму улюбленцеві травичку біля автомобільної дороги.

Приблизний денний раціон декоративного кролика:

Вранці – зерно або готовий корм для кроликів.

В обід – шматочок яблука або моркви.

На ніч – сіно.

Можна урізноманітнити раціон декоративного кролика гілками, насінням, спеціальними ласощами для гризунів. Також періодично у кроликів виникає потреба в солі та мінералах. Для цього в магазинах пропонуються сольові, мінеральні камінці з дротовим кріпленням до стінки клітки.

Детальний раціон для кролів

Вікові особливості та фізіологічний стан кролів	Вид і маса корму, грам			
	Зелень	Соковиті продукти	Концентрати	Зернові добавки
Кроленята старше 18 днів	100	30	10	10
Кроленята до 3 міс.	400	60	20	10
Молодняк старше 3 міс.	600	100	30	20
Вагітні самки	1500	200	90	70
Лактуючі самки	2000	400	130	100

2.3. Годівля морських свинок

Морські свинки – одні з найпопулярніших домашніх тварин. Доглядати за ними досить легко, і з цим завданням може впоратися навіть школяр.

Основна їжа морських свинок – сіно. Воно повинно знаходитися клітці завжди. Сіно нормалізує роботу шлунково-кишкового тракту тварини. Разом з твердим зерном воно допомагає свинці сточувати зуби. Морські свинки – гризуни, зуби у них ростуть все життя. Якщо не давати різцям сточуватися, вони виростають так, що заважають тварині закривати рот і жувати, це може призвести до захворювань і загибелі свинки.

Сіно можна купувати в магазині або заготовлювати самим. Якщо сіно потемніло, придбало неприємний запах або стало вологе, годувати ним тварин не можна. Таке сіно краще викинути і не використовувати навіть в якості підстилки: адже свинка може з'їсти його і отруїтися.

Свинкам можна згодовувати багато видів трав: кульбаба, подорожник, конюшина, кропива, люцерна, ромашка, деревій, горець пташиний (в народі – спориш), шпинат, конюшина, мишачий горошок, манжетка, таволга, проскурник, іван-чай, пижмо, полин, тонконіг, горох, соя, вика, соняшник, кукурудза, сорго, суданка, просо, овес, лобода. З пряних трав свинки добре їдять петрушку, кріп, селеру.

Але петрушка протипоказана вагітним свинкам. Всі трави можна давати як у свіжому, так і в сушеному вигляді.

Категорично протипоказані свинкам такі трави, як анемона, простріл, отруйний і пекучий жовтці, калюжниця болотна, живокіст, чистяк, борець, мак, чистотіл, гірчиця, редька польова, кукіль, віх отруйний, болиголов, омежник, дурман, беладона, паслін, блекота, чемериця, аранник, образки, конвалія, вороняче око, пізньоцвіт, звіробій, живокіст, чистець, авран лікарський, пізньоцвіт осінній (зимівник луговий), віх отруйний, молочай, наперстянка, сон розкритий, редька дика.

Якщо ви не впевнені у визначенні виду трави, то краще не ризикувати здоров'ям, а то й життям вихованця, – не варто пропонувати йому невідому або сумнівну рослину.

Свинки обгризають гілки дерев: акації, ліщини, осики, верби, берези, дуба, вільхи, клена та явора, а також гілки фруктових дерев.

Абрикосові, вишневі і бузкові гілки отруйні для більшості тварин.

Неприпустимо використовувати у догляді за твариною лише зелені корма: це може призвести до здуття шлунку.

З соковитих кормів свинкам згодовують овочі, фрукти і ягоди: моркву, капусту (в невеликих кількостях, щоб уникнути розладу травлення), огірки (тільки в літній час, непарникові), листовий салат, кабачки, гарбуз, болгарський (солодкий) перець, буряк (якщо є можливість, давайте свинкам кормові сорти, хоча трохи столового буряка теж не зашкодить), маленький шматочок свіжої картоплі, яблука і груші. Груші слід згодовувати з обережністю і потроху, щоб не викликати запору.

Ягоди краще пропонувати їм в сушеному вигляді: шипшину, чорницю, чорну смородину.

В годівниці завжди повинно бути зерно цілісне, якісне, з приємним запахом, без затхлості і цвілі. Згодовування зерна, ураженого грибками, може призвести до загибелі свинки. Безліч видів зернових сумішей продається в магазинах. (Додаток 4). Як правило, до них підмішані сушені фрукти і овочі, трав'яні гранули. Гранули їдять не всі свинки, особливо якщо в їх раціоні присутні повноцінні трава і сіно. Можна визначити, які злакові ваша свинка любить більше за інших, і готувати суміш самостійно з урахуванням смаків вихованця.

Пшениця, жито, рис, овес, ячмінь, гречка, кукурудза, сорго, просо можуть згодовуватися цілком. Бобові (горох, квасоля, соя, вика, сочевиця) – у дробленому вигляді. Великі зерна кукурудзи теж можна дробити, щоб тварина не подавилось.

Вода повинна знаходитися в клітці постійно! Навіть невелике зневоднення загрожує захворюваннями. У холодну пору року для підтримки імунітету тварини у воду можна додавати аскорбінову кислоту – вітамін С. Організм влаштований так, що сам не виробляє цей вітамін, тому йому необхідно отримувати його ззовні. Воду в поїлці слід міняти щодня.

Навіть нетривале голодування негативно позначається на самопочутті морської свинки, тому слідкуйте, щоб у вашого домашнього вихованця завжди були в клітці сіно, зерно і вода.

Норми годівлі для морських свинок.

- Для однієї морської свинки необхідно в день близько 250 мл води, сухого корму – або 2 рази в день по 3 столові ложки, або 3 рази в день по 2 столові ложки. Зелені корми краще давати вранці.

Миска з сухим кормом повинна перебувати в клітці постійно. А от зелені і соковиті корми слід прибирати, як тільки на них з'являться ознаки в'янення або псування.

- Вагітним, годуючим самкам і свинкам породи скінні (незалежно від статі) необхідно збільшувати дозування корму в півтора-два рази. Відповідно, обсяг споживаної ними води також збільшується.

Свинкам необхідний мінерально-сольовий камінь. Свинка гризе або лиже його в міру необхідності.

Важливо пам'ятати, що свинки – травоядні звірі! Їм протипоказані продукти тваринного походження. Молоко дитинчата свинок споживають тільки в перший місяць життя, а потім переходять виключно на рослинні корми. З цієї причини, якщо ви вирішите годувати свинку готовими кормовими сумішами, перш уважно вивчіть склад. Для хом'яків, бурундуків, пацюків та інших гризунів в суміші входять гранули, що містять тваринні жири, кісткове борошно і риб'ячий жир. Такі корми для тварин протипоказані свинкам.

Якщо дотримуватися цих нехитрих правил, ваша морська свинка буде вас радувати квітучим виглядом і веселим настроєм.

2.4. Годівля черепах

Збалансоване харчування – запорука здоров'я та довголіття домашніх черепах. Якщо в природі вони здатні самостійно добути для себе необхідні для життя корисні речовини, у квартирних умовах утримання про це має подбати господар. Годування домашніх черепах буде нескладним, якщо дотримуватися простих правил і дотримуватися режиму харчування, характерного для цього виду рептилій.

Режим годівлі черепах. Логічним є той факт, що улюбленців потрібно годувати в період їх найбільшої активності. Для черепах цей час – день. Хоча раніше вважалося, що вони є нічними тваринами. Для тих, хто не має можливості годувати домашніх черепах вдень, це можна робити ввечері. Гарний апетит у цих незвичайних неквапливих створінь з'являється після того, як вони добре прогріються.

Перебуваючи тривалий проміжок часу у прохолоді, черепахи можуть і зовсім відмовитися від їжі або погано їсти. Унікальність черепах полягає в тому, що вони можуть обходитися без їжі тривалий час – від декількох днів до декількох тижнів. Однак змушувати голодувати улюбленців не можна.

Як часто годують черепах? Годування молодих черепах (до дворічного віку), має бути щоденним. Точніше, це рекомендований режим, адже для їх нормального росту і правильного розвитку потрібне повноцінне й регулярне харчування. Дорослих черепах зазвичай годують не частіше, ніж 2-3 рази на тиждень. Однак за умови, що вони нормально набирають вагу і мають гарне здоров'я. Дорослі особини можуть харчуватися і рідше – 1-2 рази на тиждень. Годування черепах залежить також від сезону. У літню пору тварини їдять частіше, щодня або через день. Взимку режим скорочується до 2-3-х разів на тиждень.

Якщо черепаху потрібно підготувати до сплячки, режим і раціон її харчування змінюється в бік збільшення. Вона має заpastися усіма необхідними корисними й поживними речовинами, тому що за час сплячки втратиться майже половина ваги. Господар рептилії з часом самостійно розбереться у режимі годування черепахи, залежно від її індивідуальних особливостей. Так, наприклад, деяких водних рептилій досить годувати в молодому віці через день, а в дорослому – 1 раз у два або три дні.

Сухопутні черепахи проявляють неспокійну поведінку, перебувають у русі, постійно наближаються до місця годування водні черепахи в пошуках їжі досліджують дно акваріума, хаотично рухаються у воді, поводяться дуже неспокійно.

Потрібно дати можливість прогрітися улюбленцеві. Нова обстановка. Рептилія, яку тільки придбали й принесли в будинок, перебуває у стресовому стані, гублячись у нових умовах. Їй потрібно надати спокій і тишу для повної адаптації. Зміна раціону – одна з найчастіших причин відмови від їжі. До нової їжі черепаху привчають поступово, не виключаючи з раціону звичний корм. Пригнічення іншими особинами. У тераріумі з декількома черепахами, сильні особини гнобитимуть слабких, не даючи можливості підібратися до годівниці.

Особливості годування домашніх черепах

Корм для черепах вибирають залежно від їх виду. Зазвичай сухопутні рептилії харчуються рослинною їжею, тоді як водні віддають перевагу їжі тваринного походження.

Приблизний добовий раціон черепахи в зимову пору року може бути таким:

- капуста - 30 грам,
- морква - 30 грам,
- білий хліб - 20 грам,
- риб'ячий жир - 0,5 грам,
- картопля варена - 20 грам,
- буряк - 20 грам,
- сире м'ясо - 2 грами.

У літню пору до цього меню потрібно додати 50 грам трави або свіжого зеленого салату.

Годівля водних черепах

Тваринна їжа – основа раціону домашніх водних черепах. Для молодих особин підійде трубочник, дощові хробаки, мотиль, сушені дафнії тощо. Дорослим черепахам додатково дають яловиче або куряче м'ясо. Обов'язково у раціон водних черепах вводять комах (тарганів, жуків). Якщо є можливість, то їх можна підгодовувати акваріумними рибками, наприклад, гуппі або мечоносцями. Рослинною їжею цікавляться дорослі особини. Зазвичай вони харчуються водоростями. Однак є водні рослини, отруйні для черепах – лімнофіли та елодея. Якщо немає можливості підгодовувати улюбленців водоростями, то їх можна замінити листям салату або кульбаби. Зараз у зоомагазині продаються готові корми для годування черепах різних видів. Вони дозволяють забезпечити домашнього улюбленця всіма необхідними корисними речовинами. Але при цьому не варто забувати про натуральну їжу, яка дуже подобається черепахам.

2.5. Годівля акваріумних риб

Крім об'єму акваріума, температури води, її рН і наповнення, слід відповідально підійти до вибору харчування акваріумних прісноводних рибок. Існує безліч сухих кормів (гранули, пластівці, брикети, палички, чіпси), які збалансовані і максимально задовольняють всі потреби рибки для її життя в акваріумі. Якщо ви вибрали сомиків, то враховуйте, що вони більше живуть на глибині акваріума, і їм ідеально підійде корм для донних риб. Якщо вам більше подобаються рибки виду даніо, які переважно знаходяться біля поверхні води, то їм краще вибирати легкий корм у вигляді пластівців, які повільно тонуть і довго зберігають структуру.

Але якщо ви хочете наблизити життя рибки до середовища її природного проживання, створити умови для більш яскравого кольору і поліпшити шанси на розмноження, слід зробити її раціон більш різноманітним і натуральним.

Одним з найбільш поширених натуральних кормів для риб є **мотиль**. Це червоні личинки комарів-товкунів і дзвінців. Його дають в свіжому (бажаніше для великих риб) або замороженому вигляді (дуже зручно для годування невеликих риб). У мотилі може міститися до 65% протеїну, до 10% жиру і до 30% вуглеводів. Також вони багаті на гемоглобін (тому вони такі червоненькі). Мотиль ще буває в сушеному і сублімованому вигляді.

До натурального корму також відносяться морепродукти. Велика кількість видів акваріумних рибок із задоволенням поласує подрібненими креветками, рачками, філе нежирної риби, кальмарами.

Рослинні корми включають в себе траву і овочі. Серед акваріумних мешканців є любителі подрібненого подорожника, листя салату, кропиви, шпинату, петрушки і кропу. З овочів можна давати рибкам дрібно натерту моркву, капусту, огірки або кабачки.

Норми годування акваріумних риб

Для початківців-власників акваріумних риб найкращим варіантом буде **2-разове** годування улюбленців: вранці і ввечері. Корм повинен з'їдатися протягом 30 хвилин. Що стосується 1-разового годування, рибки повинні їсти корм протягом 45 хвилин. Деяким видам необхідно робити раз на тиждень "розвантажувальний день", щоб попередити набір зайвої ваги. **Виробники, як правило, вказують на упаковках кормів норми годування і особливості для тієї чи іншої породи риб.**

Ознаки переїдання у рибок:

- живіт виглядає роздутим;
- рибка незвично плаває, малоактивна;
- спостерігається дефіцит кисню, рибка часто підпливає до поверхні води.

Якщо є ознаки переїдання, варто зупинити годування і зробити рибкам «розвантажувальний день», а далі необхідно зменшити норму годування і відновити графік.

Ознаки недоїдання:

- живіт втягнутий;
- хребет виглядає зігнутий;
- рибки яскравого кольору бліднуть, стають малоактивними.

При недоїданні варто збільшити норму годування риб або зробити його більш різноманітним. Можливо, в обраному кормі не вистачає необхідних речовин для повноцінного розвитку мешканців акваріуму.

2.6. Годівля папуг

Фрукти, овочі, горіхи, насіння, трохи білка з вареного м'яса плюс зернова суміш – основа дієти більшості домашніх папуг. Але не існує універсальної суміші, яка підходить для всіх видів птахів. Тип корму не залежить від розміру вихованця – наприклад, лорі воліють їсти квітковий нектар, ара втрачає розум від горіхів, а деякі види відмінно пристосувалися до м'ясної дієти.

Дієта диких папуг різноманітна – вони не харчуються одними і тими ж продуктами щодня. Вони можуть їсти десятки видів фруктів, овочів та інших рослинних продуктів. Ви можете годувати їх і екзотичними, і звичайними продуктами, наприклад: манго, буряком, квітами, зеленню, горіхами, спаржею, бананами, яблуками, брокколі, кукурудзою, виноградом, цитрусовими, пророщеними бобовими та зернами.

Одноманітний корм може набриднути настільки, що птах відмовиться його їсти, тому намагайтеся додавати до раціону папути щось нове кожен день або через день.

Досить помити і зручно порізати рослинні продукти і відварити м'ясо. Після тушкування, смаження або переробки в пюре корм міститиме занадто багато жиру і цукру.

Намагайтеся включати не менше 40% свіжих інгредієнтів в дієту вихованця – в них міститься дуже багато вітамінів і мінералів, при цьому практично немає жирів. Що саме додавати – залежить від породи і вподобань папути.

У список «заборонених» продуктів потрапляють всі отруйні рослини (список можна подивитися в інтернеті), а також солоні і жирні їжі, алкоголь, кава і чай. Деякі вихованці дуже люблять шкідливу їжу, і іноді ви можете пригостити їх шматочком печива. Головне – дотримуватися розумного обмеження, тому що іноді папуга все одно їстиме «заборонені» продукти з вашої тарілки.

Горіхи – справжня «енергетична комора», з якої папути отримують додаткові поживні речовини.

Птахів можна годувати:

- кеш'ю;
- мигдалем;
- фундуком;
- фісташками;
- горіхами пекан;

- волоськими горіхами;
- горіхами макадамії;
- бразильським горіхом;
- очищеним арахісом.

Якщо ви додаєте їх до основного корму, головне не переборщити, адже в горіхах дуже багато жирів. Компромісне рішення – годувати птахів несолоними горіхами і давати не більше 1-2 штук в день. Якщо папуги містяться в прохолодних умовах, горіхи допоможуть їм залишатися здоровими і активними.

Зернові суміші – не повноцінні корми, хоча виглядають і пахнуть дуже апетитно. Вам потрібно стежити за складом таких кормів – в дешевих сумішах може бути занадто багато соняшнику. Багато сучасних кормів збалансовані для папуг певних порід і розмірів, їх можна купувати і розсипом, і в брикетах – підібрати підходящу суміш нескладно.

Варто знати! Сам по собі соняшник не отруйний і не шкодить організму птахи, але він дуже жирний – в день птасі можна їсти не більше 12 насінин.

Гранули – рішення для власників папуг, у яких немає часу ретельно стежити за дієтою вихованця. У гранулах містяться подрібнені фрукти, овочі та інші корисні компоненти (в залежності від бренду і товару). Їх можна давати птасі, якщо немає можливості дістати свіжі продукти. Пам'ятайте – багато птахів дуже неохоче переходять зі свіжих продуктів на гранули.

Щоб у птахи не було проблем з травленням, переходити на нову дієту потрібно поступово. Для цього новий корм поступово додають до старого. Зазвичай заміна дієти займає кілька тижнів. Молоді папужки адаптуються до нової їжі швидше.

Якщо корм досить збалансований і містить багато зелені, то добавки не потрібні. В деякі корми, гранули та пелети виробники відразу додають додаткові мінерали і вітаміни. Їх надлишок не менш шкідливий, ніж нестача – потрібно стежити за тим, щоб у папуги не було «передозування».

У пророщеному насінні міститься більше корисних мікроелементів. Вони надходять в організм птахи разом з високоенергетичними жирами – сухий корм

перетворюється на корисну і поживну зелень. Для пророщування можна купувати звичайне насіння або спеціальні суміші в зручних лотках.

У природі дикі птахи отримують воду з різних джерел, але у домашніх зазвичай є всього два – покупна або водопровідна вода. Намагайтеся давати птасі чисту незаражену воду, змінюючи її на свіжу 1-2 рази на день.

«Циркова дієта» – назва особливої системи годування папуг, заснованої на великій харчовій різноманітності. До неї в рівних частках входять продукти 5 категорій:

- магазинні пеллети для папуг;
- частування та ласощі;
- квасоля, рис, кукурудза;
- фрукти та овочі;
- звичайне насіння.

Компоненти вибираються в залежності від доступності (сезону), смаків птиці, вмісту корисних мікроелементів. Вони подрібнюються до розмірів горошини – їжу такого розміру папуги приймають найохочіше. З цього корму легко перейти на будь-який інший, його можна заготовлювати про запас з великих обсягах. А якщо птах раптово полетить від вас, у нього буде більше шансів знайти потрібний корм в природі. Також у «цирковій дієті» важливі час годування птиці і те, скільки їжі залишається в годівниці протягом дня.

Досить поспостерігати за поведінкою вихованця, щоб оцінити ефект корму. Якщо у птаха чисті блискучі пір'я, ясний погляд і високий рівень активності – раціон підходить відмінно!

Добова потреба у зернових кормах для середнього папуга становить **30-35 гр на добу**. Якщо це перевести в інші заходи вимірювання, то це виходить 2 столові ложки на добу на птицю.

2.7. Збалансована годівля собак

Натуральна їжа «натуралка»

Натуралка так називається, тому що складається зі звичних нам продуктів. Однак не слід думати, що до натуральної їжі для собак відноситься бульйон з сиротливо маленькою кісточкою і перловкою або хліб, розмочений у воді.

Домашній сирок, парне м'ясо, овочі без нітратів – ось що таке натуральна годівля. Якщо все це ви зможете забезпечити собаці – відмінно.

Далі вам необхідно скласти раціон, адже їжа повинна бути не тільки корисною, а й збалансованою. Наприклад, на 1 кг тіла дорослої собаки необхідно 6-8 г білка. Якщо його буде більше, це може негативно позначитися на роботі печінки.

Ще слід враховувати, що собакам не потрібна різноманітність. Їх травлення влаштовано так, що чим звичніше їжа, тим швидше вона засвоюється шлунково-кишковим трактом разом з мікроелементами і вітамінами.

Далі ще цікавіше. Ми, люди, завжди можемо сказати про свої побажання щодо їжі. Напевно ви знаєте, що якщо нам чогось сильно хочеться, це організм сигналізує про нестачу того чи іншого мікроелементу. Наприклад, якщо хочеться солоного, то це може говорити про зневоднення і нестачі хлоридів. Собаки не можуть сказати, що їм хочеться. Саме тому раціон потрібно складати таким чином, щоб він був максимально збалансованим. Виходячи з практики, дотримуватися цього дуже складно.

Також прихильникам натуралки варто знати, що специфіка метаболізму собак така, що вони дуже чутливі до різних добавок, консервантів і генних модифікаторів. Щоб хвостатий був здоровий, продукти повинні бути дійсно натуральними. Звичайно, ідеально, якщо овочі будуть вирощеними на вашій грядці без будь-яких добрив, а м'ясо тварин не напхане антибіотиками. Якщо такої можливості у вас немає, то це може призвести до алергії та інших малопріємних захворювань.

Якою натуральною їжею годувати собаку?

Основу складають пісне м'ясо, овочі, кисломолочка, м'ясні субпродукти. Як добавки можна використовувати злакові, багаті вуглеводами.

Отже, раціон собаки повинен складатися з:

- яловичини, індичатини, курки, кролика – м'ясо дається сирим, але обов'язково перемороженим або обробленим окропом;
- субпродуктів (серця, легені, печінка) – можна давати один раз в тиждень;
- вареної морської риби – чергуємо з м'ясом;
- каш, а саме пшона, гречки і рису;
- сирих овочів і фруктів – волохатим можна морквину, кабачок, яблука, кріп, петрушку;
- вітаміни – ось, на що ще необхідно звернути увагу при годуванні натуралкою.
(Додаток)

Не забувайте про перекуси – радуйте собак йогуртом, кефіром або сирком. А ось молоко давати не можна – воно дуже погано засвоюється шлунково-кишковим трактом.

Рекомендації по годівлі натуральною їжею

Якщо ви все-таки зупинили вибір на натуральній їжі для вашого вихованця, дотримуйтесь наступних рекомендацій:

1. Продукти повинні бути якісними, з натуральної відгодівлі (м'ясо, молочка) і без нітратів (овочі).
2. Забезпечте вихованцеві дробове харчування, поділивши його на 3-4 прийоми їжі.
3. Їжа повинна бути теплою – не більше 36 °С.
4. Додатково тварина повинна отримувати вітаміни і мінеральні комплекси.

У цій таблиці показані еталонні норми корму для дорослих собак різної ваги та рівня фізичної активності:

Вага собаки, кг	вага корму для фізично активних собак, гр	вага корму для помірно активних собак, гр
2	60	40
5	120	60
10	180	120
20	300	200
30	420	270
40	510	330
50	600	390
60	690	450

Для дорослого собаки, який харчується натуральною їжею, нормою добового споживання **3-4%** від її маси. Наведемо простий приклад, собака вагою 15 кг щодня повинен отримувати **600 г** їжі ($15 \times 0,04 = 0,6$ кг). 0,04 - це коефіцієнт, який отримали при розподілі відсотка маси тіла на 100%. З отриманої маси 2/3 (400 грам) посідає м'ясні продукти, 1/3 (200 грам) на овочі і каші.

Якщо собака за віком відноситься до старіючих, добова норма зменшується до 2,5-3%, оскільки з часом тварина вже не такі активні і надлишок корму для собак загрожує ожирінням. Цуценята - зростаючий організм, тому добова норма їжі для них становить **6-10%**.

При годуванні натуральною їжею не входить:

- їжа зі столу – ніяких котлет, смаженої картоплі і ковбаси.
- варені і трубчасті кістки – їх вживання може призвести до непрохідності кишечника і травмування стінок шлунка.

Тим, хто вважає, що сухим кормом годують своїх собак тільки ледачі, помиляються. Безумовно, насипати корм в миску зручніше, ніж кілька разів на день підігрівати м'ясо, різати овочі і варити каші. Але справа не тільки в зручності. Сухі корми містять всі необхідні вітаміни і мінерали, необхідні для збалансованого раціону. Звичайно, перевагу краще віддавати кормів преміум-класу, розробники яких постійно впроваджують вдосконалені формули і використовують якісну сировину.

Крім цього, є ситуації, коли сухі корми необхідні:

Алергія. Існують корми, вживання яких допомагає боротися з висипаннями на шкірі і випаданням шерсті.

Вагітність. Вагітні чотириногі особливо потребують правильного харчування. Виробники подбали і про цю групу тварин, створивши корми з урахуванням особливостей стану.

Зайва вага. Собакам з зайвими кілограмами або порушеним обміном речовин також показаний спеціальний корм. У ньому містяться всі необхідні елементи, але при цьому така їжа дозволяє знизити калорійність раціону.

Якщо ви вирішили зупинитися на сухому кормі, то рекомендуємо проконсультуватися у ветлікаря, який підбере корм індивідуально під потреби вашого пухнастого друга. (Додаток 8)

Що потрібно знати господарям:

1. Раз на рік тваринам необхідно здавати аналіз калу і крові, щоб зрозуміти чи підходить харчування і чого не вистачає.
2. Не можна різко переходити з натуралки на корм і навпаки – для тварини це величезний стрес.
3. Якщо ви вирішили поміняти харчування, то через 2 тижні після введення нового раціону здайте аналізи з 1 пункту.

2.8. Збалансована годівля кота

Чому організм котів так чутливий до якості та складу їжі?

При пошуку відповіді на це запитання слід пояснити деякі особливості будови та функціонування травної системи кішок.

- Особливістю анатомічної будови травної системи у кішок є наявність спільного жовчного протоку з протоком підшлункової залози до впадіння їх в просвіт дванадцятипалої кишки, внаслідок чого велика ймовірність виникнення такого захворювання як «тріади». Порушення функції одного органа втягує в патологічний процес ще і два інших.
- У кішок є відносна недостатність ферменту глюкокоронілтрансферази, який бере участь в метаболізмі медичних препаратів.
- Відносна недостатність аргініну, що може призвести до підвищення рівня аміаку і, як наслідок, до появи нефрологічних та неврологічних симптомів (ураження нирок та нервової системи).

Тому будь-яка проблема, яка викликає у кішки втрату апетиту, а особливо в поєднанні із обтяженим преморбідним станом, може призвести до важкого захворювання. Тому для кішок так небезпечний навіть стрес, бо він може призвести до відмови від корму, голодування і як наслідок, до **ліпідозу** печінки.

Отже, як зрозуміло із вищенаведеного, збалансоване харчування є одним із найважливіших складових догляду за кішкою, від яких залежить її здоров'я.

Поради

- Кішку можна годувати спеціально приготованими для неї стравами, але ні в якому разі їжею зі свого столу.
- Змішувати натуральні продукти з готовим кормом не можна, оскільки натуральні продукти із сухим кормом погано поєднуються, та ще й, додаючи до натурального раціону корм, можна легко перегодувати тварину.
- Кішкам не можна давати вироби з борошна, солодоші, ковбаси та копченості, а також жирні сорти м'яса, риби, молочних продуктів, смажену їжу. Таке харчування досить швидко може призвести до розвитку сечокам'яної хвороби, ожиріння.

Правила натурального годування.

При натуральному годуванні для забезпечення потреби в білках, вуглеводах і жирах раціон здорової дорослої тварини повинен складатися:

- на 60-70% з м'яса, риби, субпродуктів тваринного білка;
- на 30% з каш, овочів, ягід, зелені – джерел вуглеводів і клітковини;
- яйця, нежирні кисломолочні продукти вводити в раціон в обмеженій кількості.

Як бачите, збалансувати натуральний раціон досить складно, і щоденне приготування свіжої їжі для кішки – це клопітка справа. І така їжа не містить в необхідному обсязі вітаміни та мікроелементи. Тому натуральний раціон потрібно обов'язково доповнювати вітамінно-мінеральними добавками.

Які переваги годування кішок готовим кормом?

Всі готові корми поділяються на сухі та вологі. Сухі корми відносять до повноцінно – раціонних. А деякі з вологих кормів можна використовувати тільки у якості ласощів.

- Простота та зручність – корм повністю готовий до вживання.
- На упаковці вказаний рекомендована кількість порції.
- Гризучи гранули, тварина одночасно точить та очищає зуби.

- Склад корму збалансований щодо поживних речовин, вітамінів та мікроелементів.
- Є корми, розроблені спеціально для тварин з врахуванням і віку, і породи, і стану здоров'я. (Додаток 9)

Назва	Об'єм, грамування	Кількість разів на тиждень
Сира переморожена яловичина	30-120	Щодня
Відварена курятина	30-120	3-4
Субпродукти (печінка, серце) сирі або варені	40-100	1-2
Нежирна відварена морська риба	50-100	1 і рідше
Яєчний жовток	10-20	1
Чиста зелень	-	За бажанням
Злаки	-	1-2
Овочі	50-110	1-2
Каші	100-150	За бажанням
Кисломолочні продукти	30-100	3-6

Основні поради при годуванні кішки сухим кормом

- Не змішувати в одній порції сухий корм і натуральні продукти.
- Обов'язково треба давати досить свіжої води, денний обсяг випитого повинен втричі перевищувати обсяг порцій.

- Комбінувати сухі і вологі корми, бажано одного виробника. Оптимальне співвідношення для котів середньої комплекції – 1 пакетик (пауч) консервованого корму на 50 г сухого.
- Не перегодовувати kota, бажано давати порції трохи меншого обсягу, ніж рекомендується в інструкції.
- Краще використовувати корми одного бренду.
- Намагайтеся купувати корм не нижче преміум – класу, корми економ-категорії недостатньо збалансовані. Корми економ – класу ще називають комерційними кормами, для виготовлення яких використовують найдешевшу сировину, а смакові добавки роблять їх привабливими для тварин.

В протилежність комерційним кормам економ – класу існують високоякісні корми – **холістік**. Вони виготовляються з якісних та екологічно чистих інгредієнтів і не містять ніяких хімічних добавок. Звичайно, що вони дорожчі. Можливо, вам видасться це дивним, але купувати дорогі корми вигідніше. Їхня харчова цінність є вищою, кількість корму на одне годування менша, і, окрім того, врахуйте вартість лікування вашого улюбленця.

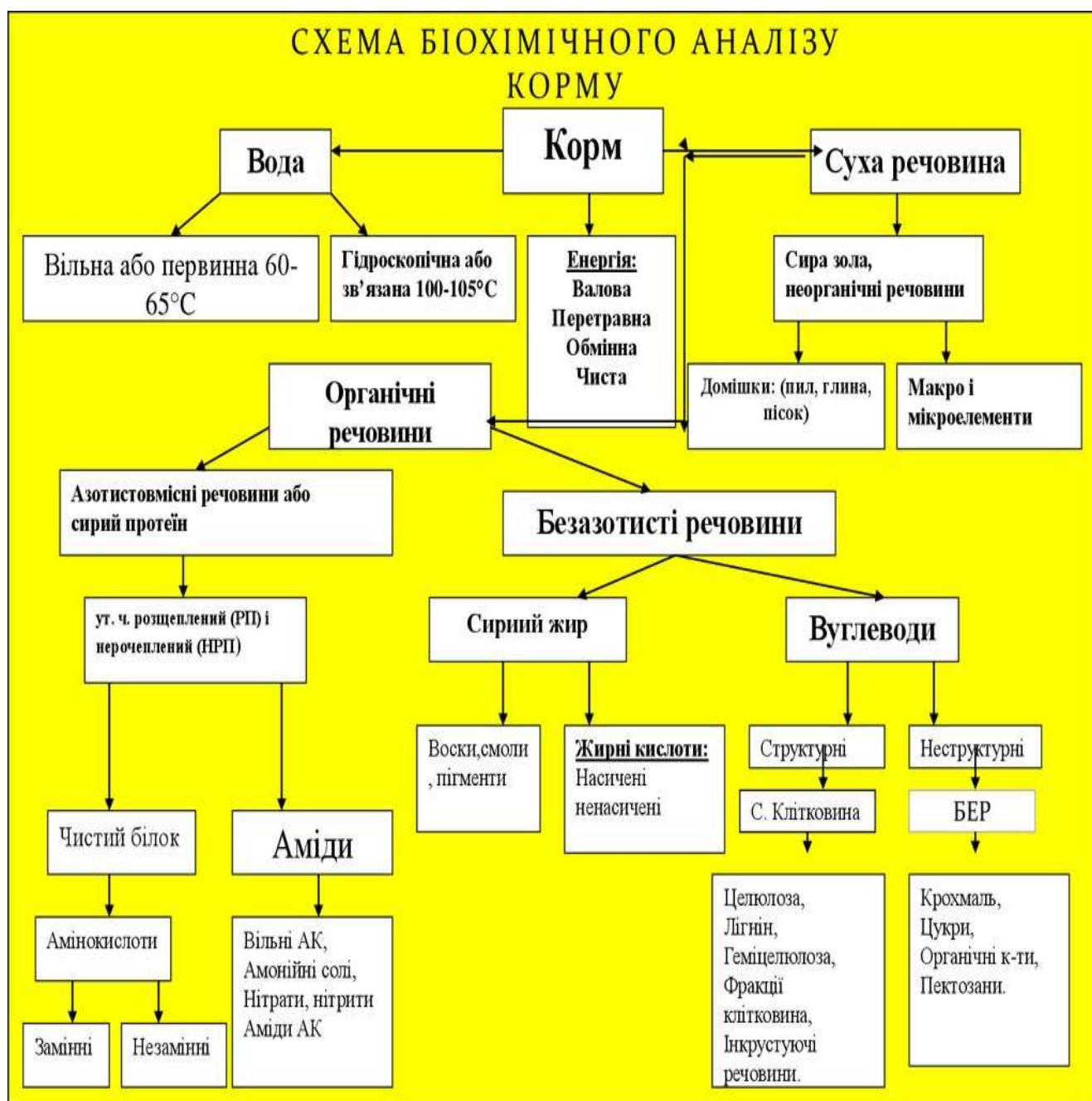
При виборі корму для вашого котика, найкраще скористатись порадою лікаря – ветеринара.

Використані джерела

1. Годівля сільськогосподарських тварин: Підручник /В.С. Бомко, С.П. Бабенко, О.Ю. Москалик. – К., 2010 – 278с.
2. Сироватко К.М., Главатчук В.А. Живлення тварин та якість кормів. Програма навчальної дисципліни для підготовки здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання, галузі знань 20-Аграрні науки та продовольство, спеціальності 204-Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва. Вінниця: ВНАУ, 2021. 18с.
3. <https://dovidka.biz.ua/yake-znachennya-tvarin-u-zhitti-lyudini>

4. <https://www.zootovary.com/uk/goduvannya-domashnih-cherepah-a-1163.html>
5. <https://masterzoo.ua/ua/blog/chim-goduvati-krolika/>
6. <https://ukr.media/animals/380318/>
7. <https://petko.com.ua/uk/news/detail/chego-tebe-nadobno-rybka-kak-pravilno-kormit-akvar/>
8. <https://dog.com.ua/blog/korisna-informatsiia/pravilne-goduvannia-sobak-usi-pitannia-ta-vidpovid/>
9. <https://vetmedcomplex.com.ua/chym-hoduvaty-kota/>

Додаток 1

Годівля шиншил на гуртку «Основи ветеринарної медицини»

Додаток 3

Корма та вітамінно – мінеральні добавки для кролів

Годівля черепах на занятті гуртка

Додаток 6

Годування акваріумних риб

Корма холістік класу

Корма супер преміум та преміум класу

Корма економ класу

Вітамінно-мінеральні комплекси

Додаток 9

Корма холістік класу для котів

Корма супер
премиум та премиум
класу

Корма економ класу

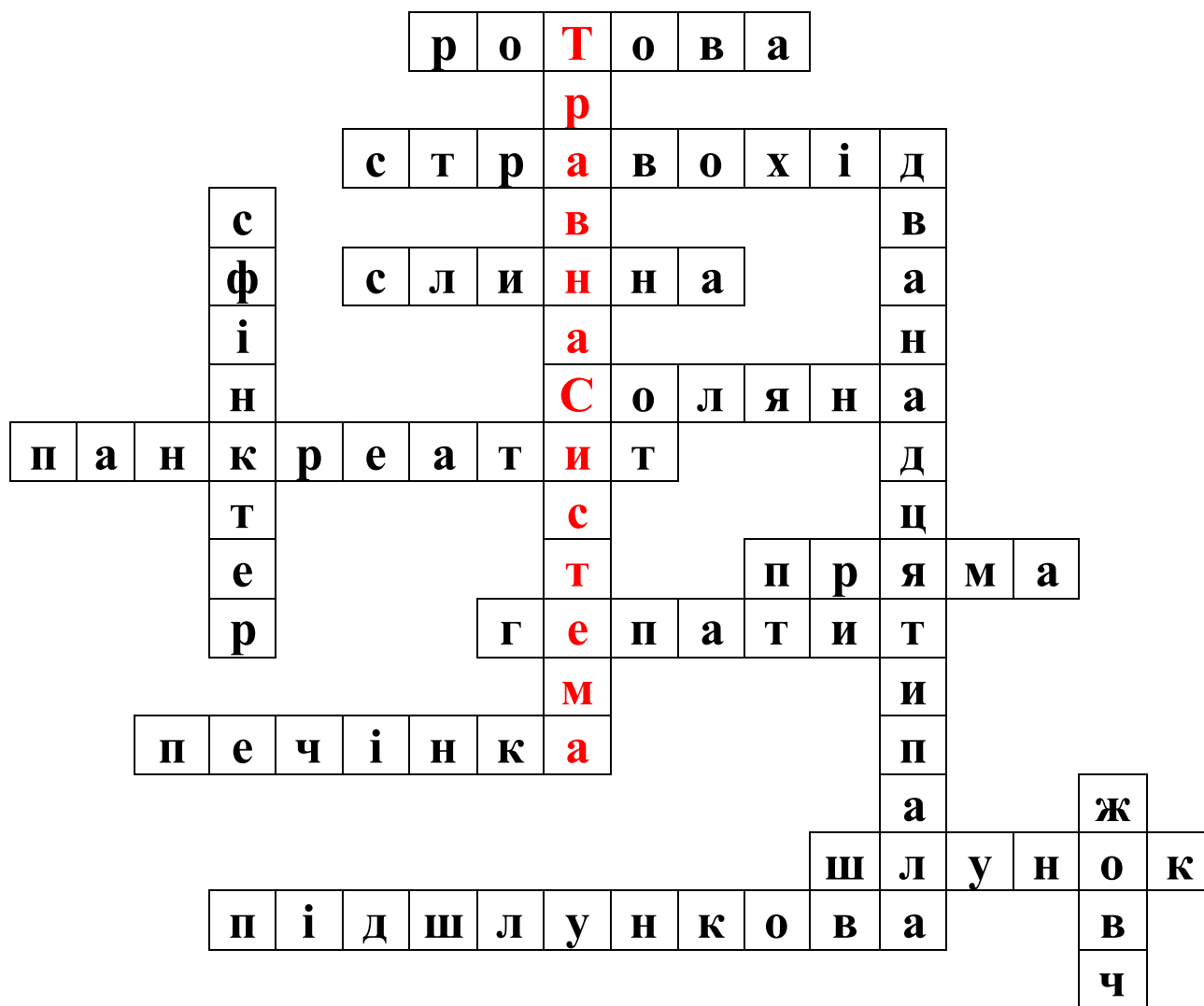

Вітамінно – мінеральні комплекси

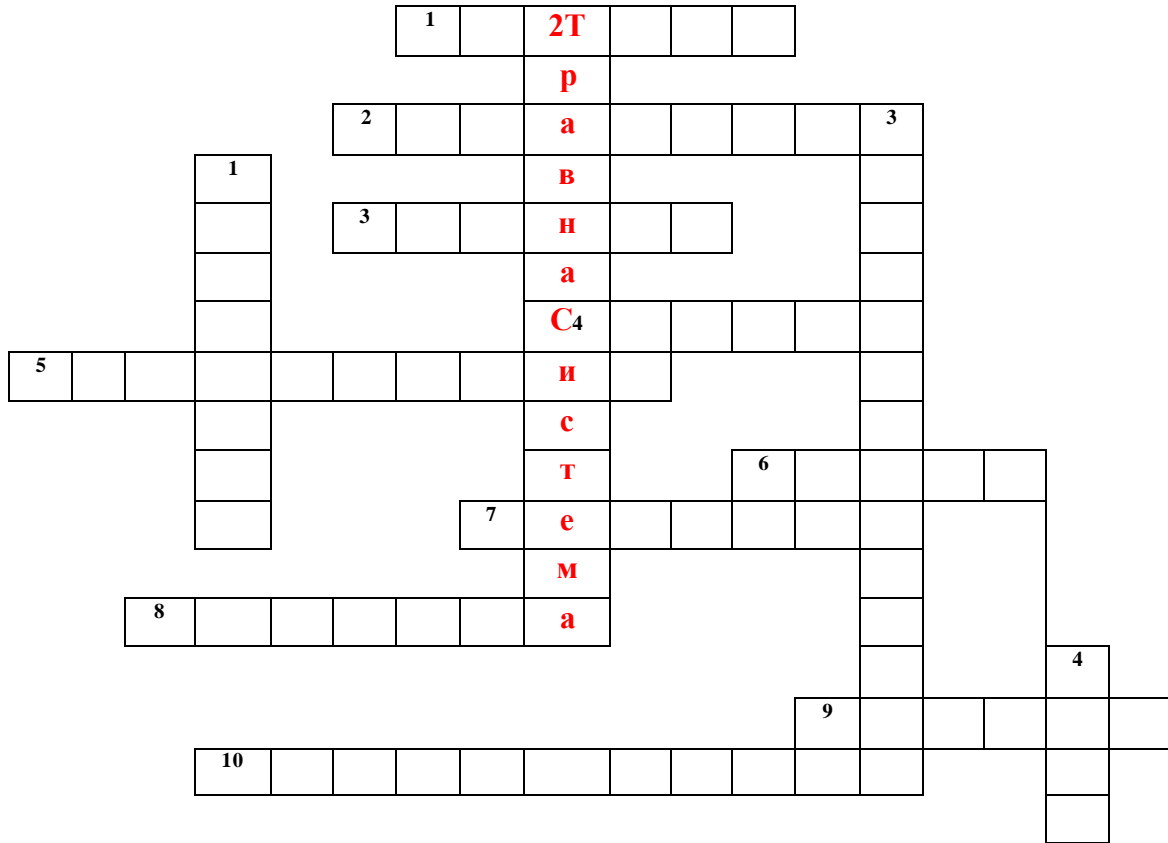

Кросворд

Травна система

Кросворд. Травна система

Запитання

По вертикалі:

1. Круговий м'яз, що звужує або замикає вхід зі шлунку до дванадцятипалої кишки і є на кінці прямої кишки.
2. Система органів, призначена для переробки з їжі поживних речовин, всмоктування їх в кров і виділення з організму неперетравлених залишків (кінцевих продуктів життєдіяльності).
3. Початкова ланка тонкого кишечника, яка іде відразу після шлунка, Назва кишки..
4. Секрет жовчного міхура, утворюється печінкою.

По горизонталі:

1. Яка порожнина першою бере участь у процесі травлення (пережовується, ослинюється, створюється кормова грудка)
2. Порожнистий орган, який проводить їжу з порожнини рота й глотки до шлунка.
3. Залоза, яка виділяє секрет для змочування їжі.
4. Основна кислота шлунку, назва.. (HCl)?
5. Запалення підшлункової залози (одним словом, латинь).
6. Кишка, яка закінчується анальним отвором.
7. Запалення печінки (одним словом, латинь).
8. Найбільша травна залоза в організмі, утворює жовч. Її ще називають «хімічною лабораторією»
9. Порожнистий орган, розташований між стравоходом та 12-палою кишкою.
10. Яка залоза утворює ферменти для перетравлення поживних речовин, у ній утворюється інсулін.

